

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Poklicno in strokovno izobraževanje

Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

KATALOG ZNANJ

IME PREDMETA: slovenščina kot drugi jezik

Srednje strokovno izobraževanje (484 ur)

Poklicno-tehniško izobraževanje (268 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Špela Bregač, ZRSŠ, dr. Kozma Ahačič, ZRC SAZU, dr. Anja Benko, ZRSŠ, mag. Mateja Jankovič Čurič, OŠ Artiče, Vanja Jesenek, OŠ Sladki Vrh, dr. Andraž Jež, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Vanja Kavčnik Kolar, ZRSŠ, Valentina Kobal, Šolski center Nova Gorica, OE Biotehniška šola Šempeter pri Gorici, Maja Kosmač Zamuda, ZRSŠ, mag. Tatjana Lotrič Komac, OŠ Naklo, Matija Martinec, OŠ Brinje Grosuplje, Drago Meglič, Gimnazija Murska Sobota, Ljiljana Mičović Struger, ZRSŠ, mag. Marta Novak, ZRSŠ, dr. Nina Novak, ZRSŠ, Nina Papež, Gimnazija Kočevje, Vladimir Pirc, ZRSŠ, mag. Mirjam Podsedensek, ZRSŠ, Neža Ritlop, OŠ Turnišče, mag. Gordana Rodinger, OŠ Pesnica, mag. Mojca Saksida, OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče, dr. Igor Saksida, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Marjeta Stegel, ZRSŠ, dr. Matej Šekli, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Tina Žagar Pernar, OŠ Naklo, dr. Alenka Žbogar, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Marija Žveglič, ZRSŠ, Andreja Sever, ZRSŠ, dr. Božidara Krakar Vogel, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Tomislav Virk, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Slovenščino kot drugi jezik pripravile:

Marjeta Stegel, ZRSŠ, Mojca Jazbec, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Vesna Kralj Pribac, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Barbara Olenik, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Senija Smajlagić, Srednja šola Pietro Coppo Izola, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Elen Zrinski, Gimnazija Gian Rinaldo Carli Koper

JEZIKOVNI PREGLED: Zala Mikeln

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

<https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi-znanja/2026/kz-slovenscina-kot-drugi-jezik-ssi-is-pti-is.pdf>

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [259684099](#)

ISBN 978-961-03-1266-6 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 211. seji, dne 18. 4. 2025, določil Katalog znanj Slovenščina kot drugi jezik za izobraževalne programe srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:

Obvezno

Izbirno

Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta doluptur volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti conmihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Številka strani, program izobraževanja, predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

9 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikalne usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaborest quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

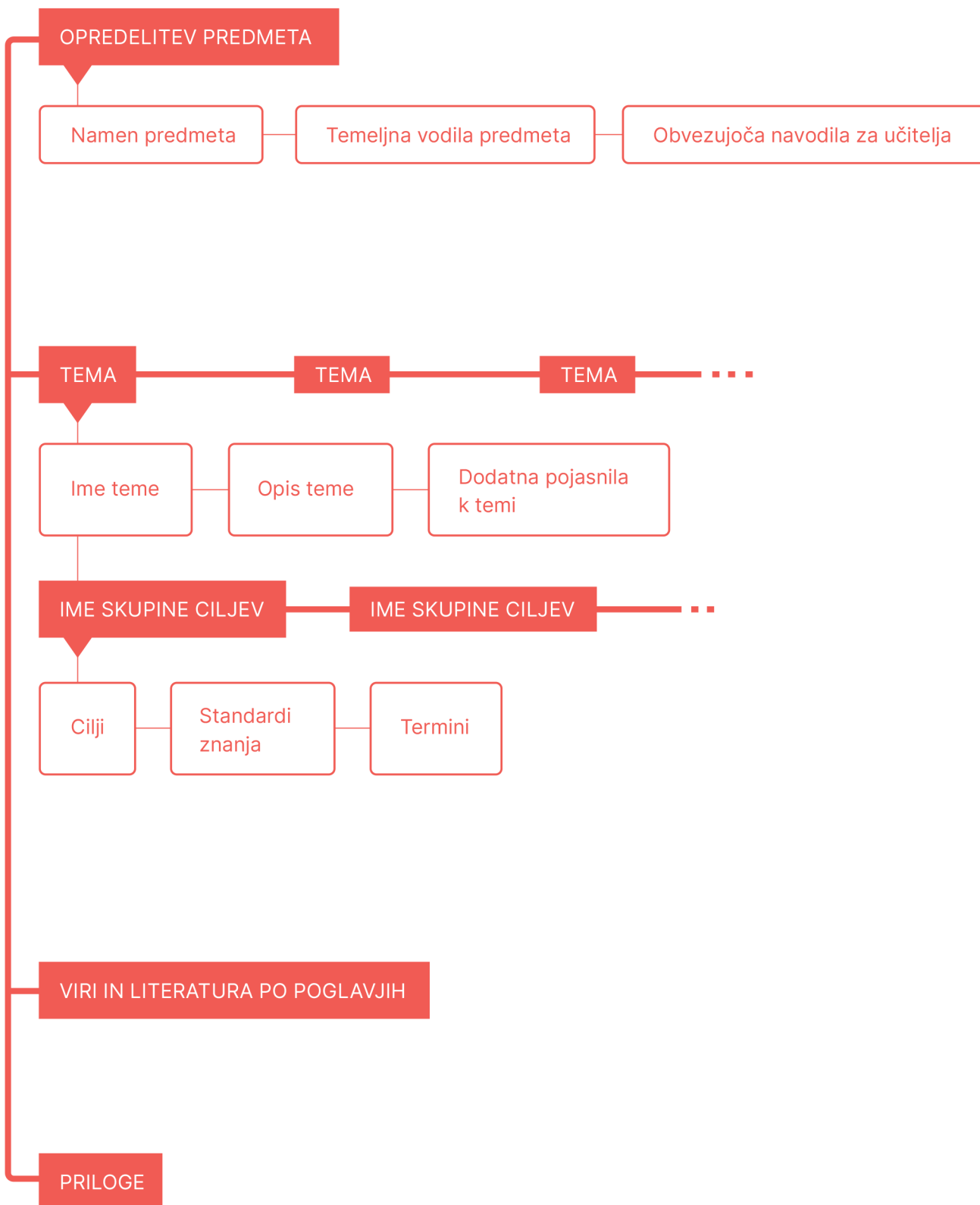
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA KATALOGA ZNANJ

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 10

Namen predmeta..... 10

Temeljna vodila predmeta 10

Obvezujoča navodila za učitelje 11

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 12

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO 13

Besedilo, besedilne vrste in besedilne skupine
..... 14

Besediloslovje ter sprejemanje, razumevanje
in tvorjenje neumetnostnih besedil 16

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU 18

Slovenski jezikovni prostor..... 18

Slovenski jezik v družbi 20

Jezikovne zvrsti 21

Zgodovina slovenskega jezika..... 22

Slovenščina v digitalni dobi 23

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA 24

Jezikovne ravnine in univerzalnost jezikovnega
sistema 25

Glasoslovje 26

Besedoslovje..... 27

Besedotvorje 28

Oblikoslovje 29

Skladnja 30

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE..... 32

Pravopis..... 33

Pravorečje..... 34

DOMAČE IN ŠOLSKO BRANJE LITERARNIH DEL.. 35

Literarno besedilo kot besedna umetnost 36

Odziv na branje..... 38

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA. 39

Slovenska, istrska slovstvena folklor v času in
prostoru..... 39

Slovensko, istrsko ljudsko slovstvo kot folklorni
dogodek (umetnost govornega in petega
jezika) 40

Odziv na slovensko, istrsko slovstveno folkloro
..... 41

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST OD ZAČETKOV DO 19. STOLETJA 42

Književnost v času in prostoru 42

Književnost kot besedna umetnost 44

Odziv na starejšo slovensko književnost do
razsvetljenstva 45

ROMANTIKA, MED ROMANTIKO IN REALIZMOM 46

Književnost v času in prostoru 46

Književnost kot besedna umetnost 48

Odziv na romantiko in realizem..... 49

OD MODERNE DO POLOVICE 20. STOLETJA 50

Književnost v času in prostoru 50

Književnost kot besedna umetnost 52

Odziv na književnost moderne in prve polovice
20. stoletja 53

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST DRUGE POLOVICE 20. IN 21. STOLETJA 54

Književnost v času in prostoru 54

Književnost kot besedna umetnost 56

Odziv na sodobno slovensko književnost 57

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH58

Sporazumevanje in besedilo 58

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE IN BESEDILNE
SKUPINE 58

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE,
RAZUMEVANJE IN TVORJENJE
NEUMETNOSTNIH BESEDIL..... 58

Slovenski jezik v prostoru, družbi in času 59

JEZIKOVNE ZVRSTI..... 59

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA 59

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI 59

Jezikovni sistem in njegova vloga	60
SKLADNJA	60
Pravopis in pravorečje.....	60
PRAVOREČJE	60
Domače in šolsko branje literarnih del	60
Slovenska, istrska slovstvena folklor	60
ODZIV NA SLOVENSKO, ISTRSKO	
SLOVSTVENO FOLKLORO	61
Romantika, med romantiko in realizmom	61
PRILOGE	62

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Katalog znanj za slovenščino kot drugi jezik je namenjen slovenščini na šoli z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, in sicer v programih srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja. Šola izobražuje tudi v programu srednjega poklicnega izobraževanja, za katerega obstaja drugi katalog znanj, s katerim je ta vsebinsko in ciljno povezan.

V predmetniku srednjega strokovnega izobraževanja je slovenščini kot drugemu jeziku namenjenih 484 ur, v predmetniku poklicno-tehniškega izobraževanja pa 268 ur. V obeh primerih je polovica ur določenih doseganju ciljev pouka jezika, polovica pa ciljev pouka književnosti.

Predmet je namenjen usposabljanju za učinkovito sporazumevanje v slovenskem jeziku, ki je uradni in državni jezik območja šole z italijanskim učnim jezikom. Slovenščina kot drugi jezik je pomemben splošnoizobraževalni predmet, saj se pri njem dijaki z učenjem slovenskega jezika in s spoznavanjem slovenske književnosti usposablajo za uspešno nadaljnje izobraževanje v slovenskem šolskem sistemu, za vstop na trg dela, za strpen in vključujoč medkulturni dialog, za razumevanje lastne in narodne jezikovno-kulturne ter državljanske identitete.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Cilje se uresničuje z jezikovnim in književnim poukom v okviru receptivnih in produktivnih sporazumevalnih dejavnosti (v naravnem in digitalnem okolju) s posebnim ozirom na uporabnosti pridobljenih spoznanj za strokovno področje in po smislu v povezavi z znanjem, pridobljenim pri pouku italijanščine kot učnega jezika.

Dijakovo znanje slovenščine se sistematično nadgrajuje in pogloblja, tudi v povezavi z razvijanjem poklicnih in splošnih kompetenc, to postavlja temelje za vseživljenjsko učenje, kakovostno vključevanje v poklic, strpnejše in kultivirano sobivanje z drugimi, tvorno družbeno udejstvovanje, nadaljevanje izobraževanja v slovenskem izobraževalnem sistemu ter spoznavanje in razvijanje pozitivnega odnosa do slovenske književnosti in jezika.

Pri jezikovnem pouku se sledi razvijanju besedilnih in komunikacijskih spretnosti ter skladno s tem tudi uzaveščanju vloge jezikovnosistemskega znanja slovenskega jezika v procesu sporazumevanja (tj. sprejemanja, razumevanja, tvorjenja in vrednotenja besedil). Poleg tega se dijak uči tudi aktivno in odgovorno pridobivati informacije iz tiskanih in digitalnih medijev ter spoznava etične vidike njihove uporabe. Takšno znanje je

bistvena prvina (kritične) sporazumevalne zmožnosti in temeljni pogoj za uspešno reševanje problemov na višjih kognitivnih ravneh.

Pouk književnosti se usmerja v razvijanje zmožnosti branja, doživljanja, razumevanja, vrednotenja slovenskih literarnih besedil, pregledno spoznavanje slovenske literarne zgodovine s poudarki na ključnih avtorjih in besedilih ter kritično in ustvarjalno odzivanje na stik s slovensko književnostjo.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

- » Učitelj v programu poklicno-tehniškega izobraževanja poglobi znanje, ki so ga dijaki pridobili v triletnem srednjem poklicnem izobraževanju, ter pouk nadgradi s cilji in standardi znanja, predvidenimi za srednje strokovno izobraževanje.
- » Kjer to podpre učenje slovenščine, učitelj upošteva dijakovo znanje italijanščine.
- » Izbira (neumetnostna) besedila, ki so tematsko čim bolj povezana s strokovnim področjem.
- » Predvidi v programu poklicno-tehniškega izobraževanja najmanj eno slovensko literarno delo kot domače branje, v programu srednjega strokovnega izobraževanja pa še najmanj eno slovensko besedilo kot dolgo branje pri pouku.
- » V izbiro literarnega dela za domače branje vključi tudi dijake.
- » Ob literarnozgodovinskih temah obravnava po eno literarno delo oz. odlomek iz vsake vrstice v tabeli (ki je v opisu vsake teme).
- » Upošteva oznake: **O** - obvezni cilji, **ležeči tisk** in **I** - izbirni cilji, **SC** - skupni cilj, **krepki tisk** - minimalni standard znanja.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak sprejema, razčlenjuje spodaj navedene besedilne vrste, izkazuje razumevanje teh in jih kritično vrednoti (med njimi so tudi besedilne vrste, ki so povezane s stroko/poklicem). Značilnosti vsake besedilne vrste se ne uči izolirano, prav tako ne doživlja vsake besedilne vrste ločeno od drugih, ampak jih postopoma povezuje v besedilne skupine.

OBVEZNE BESEDILNE VRSTE

opisovanje	življenjepis v različnih oblikah, opis kraja, poklica, športa, predmeta, postopka (navodilo za strokovno delo, navodilo za uporabo ipd.)
argumentacija	oglaševalska besedila, predstavitev dogodka in svojega mnenja o njem, komentarji (ocene, kritike)
razlaganje	razlaga, definicija pojma (tudi terminologije s strokovnega področja)
pripovedovanje	vrste pripovedi: realne, fantazijske, o doživetjih, o življenju osebe, o dogodku
medijska besedila	novica, vremenska napoved, intervju (s strokovnjakom)
uradovna besedila	obrazci in sezname različnih vrst
besedila kot (hkratno) dejanje	vabilo, opravičilo, prošnja, zahvala, pritožba, obvestilo, nasvet strokovnjaka (npr. s poklicnega področja)
govorjena besedila	vrste pogovorov, referat
hibridne besedilne vrste	reportaža, strokovni članek, avdio- in videoposnetek ter druge spletne vsebine, ki obravnavajo aktualne teme v poklicu (npr. spletni seminar/webinar, razlagalni videoposnetek, podcast)
IZBIRNE BESEDILNE VRSTE	
	reportaža, strokovni članek, avdio- in videoposnetek ter druge spletne vsebine, ki obravnavajo aktualne teme v poklicu (npr. spletni seminar/webinar, razlagalni videoposnetek, podcast)

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

V okviru teme *Sporazumevanje in besedilo*, ki je ključna za dober pouk slovenskega jezika, dijak uzavešča in nadgrajuje znanje s področja besedilnih vrst (ki jih je spoznal v osnovnošolskem ali srednjem poklicnem izobraževanju), besedilnih skupin, besediloslovja ter sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnih besedil nasploh. Pri tem utrjuje in nadgrajuje značilnosti ustreznega in uspešnega sporazumevanja ter tako razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost, v povezavi z njo pa tudi besediloslovno, metajezikovno, skladenjsko, oblikoslovno in besedoslovno zmožnost.

Obravnava neumetnostnih besedil naj se vsebinsko v čim večji meri povezuje s poklicnim področjem, za katerega se dijak izobražuje. ^{SC} (5.1.3.1)

Izbira neumetnostnih besedil naj bo vezana tudi na področja skupnih ciljev, saj ta podpirajo dijaka pri pridobivanju znanja ter razvijanju spretnosti in stališč za samostojno, odgovorno, ustvarjalno, inovativno in

humano delovanje v družbi prihodnosti. Veliko priložnosti za obravnavo pri pouku ponuja področje trajnostnega razvoja, ki se lahko obravnava znotraj vseh predmetov in medpredmetno tako, da učitelj v pouk vključuje naslednje teme: podnebne spremembe, varstvo okolja in narave, pomen biodiverzitete, smotrna poraba energetskih virov, trajnostna proizvodnja in potrošnja, družbene neenakosti, migracije in integracija, mobilnost ter razvoj mest in prometa, medgeneracijska (ne)solidarnost, zdrav način življenja in dobro počutje, trajnostno kmetijstvo in hrana, demokracija in človekove pravice, kulturna raznolikost, strpnost in inkluzija, družbena (ne)pravičnost, moralni odnos do živali in okolja ipd. Tako učitelj aktualizira jezikovni pouk in dijaku omogoča razvijanje (kritične) sporazumevalne zmožnosti. SC (2.1.1.1) SC (2.1.2.1) SC (2.4.3.1) SC (2.2.1.2)

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE IN BESEDILNE SKUPINE

CILJI

Dijak:

● je motiviran za branje različnih vrst neumetnostnih besedil, vztraja pri bralnih nalogah in krepi zmožnosti odložitve nagrade;

SC (3.1.3.3)

● obravnava, tvori obvezne besedilne vrste in tiste, ki so ključne za uspešno poklicno delovanje;

SC (1.1.1.1)

● prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja o besedilnih vrstah v novih (poklicnih in osebnih življenjskih) situacijah.

SC (5.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **obnovi** ali povzame **obravnavano besedilo**;
- » **razvrsti neumetnostno besedilo glede na vrsto**; pri tem uporablja strokovne izraze;
- » **sprejema, razčlenjuje in tvori obvezne besedilne vrste: vabilo, zahvala, opravičilo, prijava, pritožba, prošnja, intervju, predstavitev (npr. osebe, naprave, izdelka, postopka), življenjepis, komentar**;
- » **na podlagi znanih besedilnih vrst vodeno sprejema in razčlenjuje tudi besedila z značilnostmi več besedilnih vrst.**

TERMINI

- vrste besedil: neumetnostno, umetnostno, praktičnosporazumevalno, medijsko, strokovno (znanstveno, poljudnoznanstveno), uradnovalno besedilo; zasebno, javno; neuradno, uradno; neformalno, manj formalno, formalno; govorjeno, zapisano; objektivno, subjektivno ◦ življenjepis ◦ opis ◦ oglaševalsko besedilo
- predstavitev ◦ medijsko besedilo ◦ (strokovno) poročilo ◦ intervju ◦ novica ◦ obrazec ◦ nasvet
- raziskovalni pogovor ◦ prepričevalni pogovor ◦ pogajalni pogovor

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE, RAZUMEVANJE IN TVORJENJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

- : spozna besediloslovje slovenskega jezika ter njegovo vlogo pri boljšem tvorjenju in sprejemanju enogovornih in dvogovornih besedil;
- : razvija zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnih besedil (tudi večkodnih) ob upoštevanju dejavnikov sporazumevanja (vključno s poklicnimi okoliščinami in specifikami digitalnih okolij), jezikovnih in nejezikovnih kodov ter lastnosti posameznih besedilnih vrst;
SC (3.3.4.3 | 5.3.5.3)
- : uporablja učinkovite strategije za sprejemanje in tvorjenje neumetnostnih besedil;
SC (3.1.4.2)
- : uporablja tiskane in druge informacijske vire;
SC (4.1.1.1)
- : vrednoti svojo zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja besedil ter na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal.
SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » poimenuje s strokovnimi izrazi in **opiše dejavnike sporazumevanja**;
- » **prepozna in uporablja ustrezne slogovne postopke (načine razvijanja teme)**;
- » **poimenuje in predstavi temo besedila**, označi ključne besede/besedne zveze in **povzame bistvene podatke**;
- » **opiše jezikovne in nejezikovne znake** ter predstavi njihovo součinkovanje pri ustvarjanju pomena;
- » **v tiskanih in spletnih jezikovnih priročnikih/virih poišče razlago manj znanih besed (tudi terminov)**;
- » **poimenuje vrsto in opiše strukturo neumetnostnega besedila s poklicnega področja** ter ju poveže s sporočevalčevim namenom in temo;
- » **tvori smiselno, zgradbeno, jezikovno in pravopisno pravilno ter slogovno ustrezno besedilo**;
- » **v digitalnem okolju tvori smiselno, slogovno ustrezno in jezikovno pravilno (tudi večkodno) neumetnostno besedilo s poklicnega področja**;

- » vrednoti zanimivost, verodostojnost in aktualnost sprejetega neumetnostnega besedila s poklicnega področja ter utemelji svoje mnenje;
- » vrednoti razumljivost, zgradbeno in slogovno ustreznost ter jezikovno pravilnost tvorjenega besedila s poklicnega področja, utemelji svoje mnenje in predlaga izboljšave;
- » prireja isto besedilo za razne naslovnike in glede na različne okoliščine ter pojasni svoje priredbe.

TERMINI

- slogovni postopki: pripovedovanje, opisovanje, razlaganje, utemeljevanje/ argumentacija, [obveščanje]
- namen besedila ◦ tema besedila ◦ jezikovni in nejezikovni znak ◦ dejavniki sporazumevanja ◦ udeleženci (tvorec/avtor/sporočevalec/pisec; prejemnik/naslovnik; sogovorec) ◦ okoliščine (kraj nastanka/objave, čas nastanka/objave)

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, pomen prvega jezika v dvojezični in večjezični družbi, jezikovne zvrsti in okoliščine za njihovo rabo, zgodovino slovenskega jezika ter slovenščino v digitalnem okolju. Dijak ima jasno predstav o razmerjih med jeziki ter o vlogi prvega jezika in tujih jezikov, ve, da je slovenščina lahko tudi prvi ali tuji jezik ter da je živa tudi v digitalnem okolju, in to upošteva v vsakdanjem življenju. S tem razvija in krepi svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest ter spoštovanje in naklonjenost do drugih jezikov in narodov ter digitalno in medkulturno zmožnost.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tematika predstavlja nadgradnjo znanja iz osnovnošolskega izobraževanja pri predmetu slovenščina kot drugi jezik in/ali srednjega poklicnega izobraževanja, zato naj bo pouk problemski. Dijak naj ima jasno predstav o razmerjih med jeziki ter o vlogi prvega, drugega jezika in tujih jezikov, ve, da je slovenščina tudi prvi ali tuji jezik in to upošteva v vsakdanjem življenju. ^{SC} (3.3.1.2) Predvidena besedila so aktualna in povezana tudi s poklicnim področjem izobraževanja. ^{SC} (3.3.4.1) Ta tema se povezuje s temo Sporazumevanje in besedilo. ^{SC} (1.2.3.2)

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

CILJI

Dijak:

○: spoznava značilnosti slovenskega jezikovnega prostora.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše, kje vse se govori slovenski jezik in kateri jeziki ga obkrožajo;
- » predstavi vlogo italijanščine v delu slovenske Istre in madžarščine v delu Prekmurja;

- » predstavi vlogo drugih jezikov v Republiki Sloveniji, tudi jezikov priseljencev;
- » predstavi vlogo slovenščine po svetu.

TERMINI

- dvojezično območje

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

CILJI

Dijak:

- razvija zavest o slovenskem jeziku v družbi in jezikih v družbi nasploh.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše, kakšno vlogo in status ima (lahko) slovenščina v Republiki Sloveniji in slovenskem zamejstvu, Evropski uniji in izseljenstvu;
- » utemelji pomen rabe slovenščine v vsakdanjem in poklicnem življenju;

TERMINI

- slovenščina kot uradni jezik v Evropski uniji
- prvi, drugi, tuji jezik
- jezik kot sredstvo za sporazumevanje
- besedni jezik
- nebesedni jezik in njegova vloga
- slovenščina v Republiki Sloveniji: kot jezik okolja, državni jezik, uradni jezik, materni jezik
- slovenščina v slovenskem zamejstvu: kot materni jezik, jezik okolja, uradni jezik
- slovenščina v izseljenstvu in zdomstvu

JEZIKOVNE ZVRSTI

CILJI

Dijak:

O: nadgrajuje znanje o jezikovnih zvrsteh, njihovih značilnostih in okoliščinah ter ustreznosti njihove rabe;

SC (1.1.5.1)

O: zaveda se in prepoznava raznolikosti v ožjih okoljih (oddelek, vrstniki, družina) in širših okoljih (šola, lokalna skupnost, družba).

SC (3.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **našteje zvrsti slovenskega jezika** in opiše njihovo delitev;
- » **okoliščinam ustrezno uporablja slovenski knjižni jezik;**
- » **opiše značilnosti slenga in žargona** ter ju ponazori s primeri;
- » presodi ustreznost lastne rabe jezikovnih zvrsti glede na (dane) okoliščine.

TERMINI

◦ knjižni jezik ◦ pogovorni jezik ◦ narečje ◦ sleng ◦ žargon

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

CILJI

Dijak:

- : spoznava osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove pomembnejše jezike;
- : spoznava razvoj slovenščine od praslovanščine do sodobne slovenščine in pisave.
- SC (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **zgoščeno predstavi zgodovino slovenskega jezika** (v kratki zgodbi na podlagi osnovnih tokov);
- » *našteje osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove značilne predstavnike;*
- » *predstavi zgodnji razvoj slovenskega knjižnega jezika in njegove prednike;*
- » **poimenuje** najpomembnejše pisave skozi zgodovino ter opiše **pomen slovníc, slovarjev in pravopisov;**
- » **umesti izbrano književno delo v slovenskem jeziku v ustrezno jezikovno obdobje.**

TERMINI

◦ bohoričica ◦ gajica ◦ jezikovno obdobje ◦ jezikovne družine v Evropi (satemska in kentumska skupina indoevropskih jezikov)

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

CILJI

Dijak:

- : kritično bere digitalna besedila s poklicnega področja in pri tem uporablja ustrezne strategije;
- : uporablja digitalno tehnologijo pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti s sprejemanjem digitalnih besedil kot podporo kritičnemu mišljenju in razvijanju ustvarjalnosti, za iskanje, zbiranje, izmenjavo, obdelavo in vrednotenje podatkov ter za (kritični) odziv na sprejeto besedilo;
SC (4.1.2.1 | 4.2.1.1 | 4.2.5.1)
- : spoznava prisotnost slovenščine v operacijskih sistemih, aplikacijah, na najrazličnejših napravah, spletnih straneh, pri pretočnih storitvah ipd. ter razmišlja o pomenu izbire jezika pri njihovi uporabi;
- : pri učenju slovenščine izbira, uporablja jezikovnotehnološka orodja, vire in jih prilagaja lastnim potrebam;
SC (4.5.2.1)
- I: *vrednoti možnosti izbire slovenskih (ali/in italijanskih, angleških idr.) podnapisov ali opisov na pretočnih storitvah, slovenščine (ali/in italijanščine, angleščine idr.) na pametnih napravah, tipkovnicah, v operacijskih sistemih, aplikacijah, spletnih straneh ipd.;*
- : s pomočjo spletnih jezikovnih tehnologij opazuje jezikovne pojave pri italijanščini in slovenščini.
SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » celostno bere digitalna besedila (tudi s poklicnega področja);
- » pri uporabi digitalnih tehnologij prilagodi svoje vedenje govornemu položaju in ga kritično ovrednoti;
(4.2.5.1) SC
- » kritično uporabi črkovalnike, pregledovalnike, prevajalnike, povzemalnike, sintetizatorje in prepoznavalnike govora, jezikovne korpuse, velike jezikovne modele in jezikovne priročnike ter predstavi njihove prednosti in pomanjkljivosti.

TERMINI

- jezikovni portal ◦ spletni slovar ◦ spletni jezikovni priročniki ◦ jezikovno orodje ◦ črkovalnik ◦ prevajalnik
- povzemalnik ◦ sinteza govora ◦ razpoznavanje govora ◦ veliki jezikovni model ◦ jezikovni korpus

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak natančneje in z vidika celostne obravnave spozna vse ravnine slovenskega jezikovnega sistema ter pridobi metajezikovno znanje kot osnovo za boljšo kritično sporazumevalno zmožnost in v povezavi z njo glasoslovno, pravopisno, pravorečno zmožnost pri glasoslovju, poimenovalno (besedoslovno) zmožnost pri besedoslovju, besedotvorno, pravopisno in glasoslovno zmožnost pri besedotvorju, oblikoslovno, besedoslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost pri oblikoslovju in skladenjsko, besedoslovno, besediloslovno, pravopisno, glasoslovno pri skladnji. Tako dijak krepi tudi svojo jezikovno samozavest.

Cilji, standardi znanja in vsebine se pri tej temi spiralno nadgrajujejo iz učnega načrta za slovenščino kot drugi jezik v osnovni šoli, utrjujejo in spoznavajo poglobljeno. Naravnani so v uporabnost pridobljenih spoznanj tako pri poklicnem delovanju kot tudi pri nadaljevanju izobraževanja v slovenskem jezikovnem sistemu in v vsakdanjem sporazumevanju v slovenščini.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Usvajanje jezikovnega sistema naj poteka predvsem z zavedanjem, da gre pri tem za usvajanje oziroma uzaveščanje modelov, ki dijaku pomagajo do boljšega sprejemanja, razumevanja in tvorjenja besedil v slovenščini, medpredmetno pa tudi do boljšega sprejemanja in tvorjenja besedil v italijanščini in tujih jezikih. To znanje naj dijak zato povezuje tudi z vsemi (tudi književnimi) temami v tem katalogu znanj in s katalogi znanj drugih predmetov, npr. s poukom italijanščine kot prvega jezika, tujih jezikov in drugih. ^{SC} (1.1.2.1) Dijak naj znanje s področja jezikovnih ravnin razvija dejavno (tj. ob sprejemanju in tvorjenju besedil); besedila naj bodo vezana tudi na poklicno področje, ko je po učiteljevi avtonomni presoji to smiselno. Teoretično znanje mora biti usmerjeno v praktično rabo ob besedilih raznih vrst. ^{SC} (1.1.1.1) Vloga jezikovnosistemskega znanja na višjih taksonomskih ravneh znanja je v problemski obravnavi jezikovnih pojavov, tj. v poznavanju možnosti za čim večjo slogovno raznovrstnost besedila (pretvorbe) ter v pridobivanju jezikovnih spretnosti za tvorjenje tudi zapletenih besedil oz. besedil, ki ne ustrezajo zakonitostim ene same besedilne vrste v novih oz. nepričakovanih sporazumevalnih okoliščinah. ^{SC} (1.1.3.1) Dijak tako krepi svojo splošno jezikovno zmožnost, ki je za večjezični svet ključna. ^{SC} (3.1.2.2)

JEZIKOVNE RAVNINE IN UNIVERZALNOST JEZIKOVNEGA SISTEMA

CILJI

Dijak:

O: nadgrajuje svoje poznavanje jezikovnih ravnin, pridobljeno pri slovenščini kot drugem jeziku v osnovni šoli, in ob tem povezuje svoje poznavanje jezikovnega sistema in njegove vloge v logično zaokroženo celoto;

O: se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku slovenščine zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku italijanščine kot učnega jezika, in obratno; zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpoznava podobnosti ter razlike med njimi.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» umesti izbrano že usvojeno slovnično vsebino na ustrezno jezikovno ravnino;

» opiše besedilo, poved, stavek, besedo z vidika različnih jezikovnih ravnin in predstavi svoje ugotovitve.

TERMINI

- jezikovna ravnina
- jezikovni sistem
- glasoslovje
- besedotvorje
- besedoslovje
- oblikoslovje
- skladnja
- besediloslovje

GLASOSLOVJE

CILJI

Dijak:

○: spoznava glasoslovje slovenskega jezika;

○: se zaveda, da slovenščino lahko opisujemo podobno kot italijanščino; pri pouku zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku italijanščine in obratno; zna primerjati glasove slovenskega in italijanskega jezike.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše knjižno izreko besed, pri tem uporablja strokovne termine iz tega kataloga znanj;
- » pravilno izgovori glasoslovno ustrezno besedo na podlagi glasoslovno ustreznega zapisa;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino;
- » glasove pravilno zapiše.

TERMINI

○ mesto izgovora ○ glas ○ samoglasnik ○ ozki e ○ ozki o ○ široki e ○ široki o ○ polglasnik ○ zvočnik
 ○ nezvočnik ○ zveneči ○ nezvaneči ○ različice glasnikov ○ naglas ○ naglašeni samoglasnik ○ nenaglašeni
 samoglasnik ○ naglasno znamenje

BESEDOSLOVJE

CILJI

Dijak:

- : spoznava besedoslovje slovenskega jezika;
- : uporablja jezikovne portale ter spoznava knjižne jezikovne priročnike.
- SC (4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » izbira besedilu in okoliščinam ustrezne besede, izogiba se ponavljanju besed;
- » dani besedi najde sopomenko, protipomenko, nadpomenko, podpomenko, besede iz iste besedne družine in iz istega tematskega polja;
- » zamenja prevzeto besedo s slovensko ustreznico in obratno;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino in utemelji svoj odgovor;
- » izbira in uporablja ustrezne spletne in knjižne jezikovne priročnike ter pojasni njihovo zgradbo in vlogo;
- » opiše zgradbo tiskanega in spletnega slovarskega sestavka, prepozna slovarsko oznako (kvalifikator).

TERMINI

- beseda ○ besedna družina ○ pomensko polje ○ enopomenka ○ večpomenka ○ sopomenka
- protipomenka ○ nadpomenka ○ podpomenka ○ stalna besedna zveza ○ frazem ○ pregovor
- nezaznamovano ○ zaznamovano ○ domače ○ prevzeto ○ etimologija ○ slovnica ○ slovar ○ slovarski sestavek ○ kvalifikator ○ splošni slovar ○ frazeološki slovar ○ terminološki slovar

BESEDOTVORJE

CILJI

Dijak:

○: spoznava besedotvorje slovenskega jezika.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » samostojno tvori besede iz netvorjenk ali tvorjenk nižje stopnje (npr. besedotvorna podstava, pomenski opis);
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino.

TERMINI

- tvorjenka ◦ netvorjenka ◦ koren ◦ besedotvorno obrazilo ◦ predpona ◦ medpona ◦ pripona ◦ izpeljanka
- sestavljenka ◦ zloženka ◦ besedotvorna podstava ◦ sklop

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Dijak:

- : spoznava jezikovne pojave s področja oblikoslovja slovenskega jezika;
- : sprejema, razume in tvori neumetnostno besedilo.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » danim besedam iz besedila določi oblikovne lastnosti, pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanj;
- » dane besede iz besedila uvrsti v besedne vrste;
- » tvori oblikoslovno pravilna besedila.

TERMINI

- besedne vrste ◦ pregibne besedne vrste ◦ nepregibne besedne vrste ◦ samostalnik ◦ pridevnik ◦ števnik
- zaimek ◦ glagol ◦ prislov ◦ členek ◦ predlog ◦ veznik ◦ medmet ◦ osnova ◦ končnica ◦ sklanjanje
- spreganje ◦ spol ◦ sklon ◦ število ◦ dovršni glagol ◦ nedovršni glagol ◦ oseba ◦ čas ◦ naklon ◦ povednik
- velelnik ◦ pogojnik ◦ moška sklanjatev ◦ 1. ženska sklanjatev ◦ 2. ženska sklanjatev ◦ srednja sklanjatev
- nesklonljivi samostalniki ◦ edninski samostalnik ◦ množinski samostalnik ◦ lastnostni pridevnik
- nedoločna oblika pridevnika ◦ določna oblika pridevnika ◦ stopnjevanje ◦ osnovnik ◦ primernik
- presežnik ◦ opisno stopnjevanje ◦ obrazilno stopnjevanje ◦ glavni števnik ◦ vrstilni števnik ◦ samostalniški zaimek
- pridevniški zaimek ◦ osebni zaimek ◦ povratni osebni zaimek ◦ oziralni zaimek ◦ vprašalni zaimek
- nedoločni zaimek ◦ deležnik kot pridevnik ali del glagolske oblike (samo v rabi) ◦ deležje (samo v rabi)
- krajevni prislov ◦ časovni prislov ◦ načinovni prislov ◦ vrstni pridevnik ◦ svojilni pridevnik ◦ svojilni zaimek
- povratni svojilni zaimek ◦ kazalni zaimek ◦ namenilnik ◦ osebne glagolske oblike ◦ nedoločnik ◦ glagolnik kot samostalnik (samo v rabi)

SKLADNJA

CILJI

Dijak:

- : spoznava skladnjo slovenskega jezika;
- : sprejema, razume in tvori neumetnostna besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše stavčnočlensko sestavo stavka – določi stavčne člene in dele stavčnih členov, predstavi njihovo vlogo in vprašalnico;
- » strne večstavčno poved v enostavčno oz. razširi enostavčno poved v večstavčno;
- » izrazi dano dejanje na tvorni in trpni način, pretvori trpni stavek v tvornega oz. tvornega v trpnega;
- » poroča o prvotnem govornem dogodku na razne načine (tj. s ponavljanjem prvotnega besedila, z njegovim obnavljanjem ali s povzemanjem njegove teme);
- » pretvori premi govor v odvisnega;
- » določi število stavkov v večstavčni povedi, prepozna nadredni/glavni stavek in odvisni/podredni stavek ali priredni stavek, priredne stavke;
- » določi vrsto priredja ali vrsto odvisnika;
- » v povedi odpravi napake v rabi vejice;
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna skladenjske napake in neustreznosti ter jih odpravi;
- » tvori skladenjsko pravilne povedi.

TERMINI

◦ besedna zveza ◦ podredna besedna zveza ◦ priredna besedna zveza ◦ stavčni člen ◦ osebek ◦ povedek
 ◦ predmet ◦ prilastek ◦ povedkovo določilo ◦ povedkov prilastek ◦ priredje ◦ podredje ◦ priredni stavek
 ◦ glavni stavek/nadredni stavek ◦ odvisni stavek/podredni stavek ◦ poved ◦ skladenjski naklon ◦ pripovedni stavek
 ◦ vprašalni stavek ◦ vprašanje DA/NE ◦ vprašanje K/Č/Ž ◦ vprašalnica ◦ velelni stavek ◦ želelni stavek
 ◦ trdilni stavek ◦ nikalni stavek ◦ nikalnica ◦ stavčna intonacija (samo v rabi) ◦ besedni red ◦ vezalno priredje
 ◦ stopnjevalno priredje ◦ ločno priredje ◦ protivno priredje ◦ pojasnjevalno priredje ◦ posledično priredje
 ◦ osebkov odvisnik ◦ predmetni odvisnik ◦ prilastkov odvisnik ◦ prislovnodoločilni odvisnik (krajevni/časovni/načinovni/vzročni/namerni/pogojni/dopustni odvisnik) ◦ vezniški odvisnik ◦ oziralni

odvisnik ◦ odvisni vprašalni stavek ◦ tvornik ◦ trpnik ◦ premi govor ◦ odvisni govor ◦ dobesedni navedek
◦ spremni stavek ◦ prislovno določilo (kraja/časa/načina/vzroka/namena/pogoja/dopustitve)

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak nadgrajuje svoje znanje pravopisa in pravorečja slovenskega knjižnega jezika. S tem krepi svoje zavedanje o zakonitostih zapisanega in govorjenega besedila in tudi samozavest ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju, vrednotenju in tvorjenju besedil v slovenskem knjižnem jeziku za najrazličnejše življenjske potrebe in pri poklicnem delovanju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijak usvojeno pravopisno in pravorečno zmožnost praktično izkazuje v rabi. ^{SC} (1.1.1.1) Znanje pravopisnih pravil nadgrajuje postopno, sistematično in osmišljeno. Čim pogosteje samostojno uporablja pravopisne priročnike v tiskani in spletni obliki. Prepoznava in odpravlja pravopisne napake v svojih besedilih in v besedilih drugih, zlasti sošolcev.

Dijak povezuje pravopisno in pravorečno znanje z vsemi (jezikovnimi in književnimi) temami v katalogu znanj in z vsebinami katalogov znanj drugih predmetov. Učitelj naj dijakovo pravopisno zmožnost vrednoti ob različnih besedilih tako, da načrtovanje pouka smiselno poveže tudi z drugimi temami iz tega kataloga znanja (npr. s temo Sporazumevanje in besedilo, Jezikovni sistem in njegova vloga, Odzivi na književna besedila) ter medpredmetno.

PRAVOPIS

CILJI

Dijak:

- : pozna in razume pravopisna pravila slovenskega jezika;
- : uzavešča rabo pravopisnih pravil;
- : besedilo pravilno zapisuje.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » napiše pravopisno pravilna besedila;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu odpravi pravopisne napake;
- » učinkovito uporablja pravopisne priročnike v tiskani in spletni obliki;
- » pri oblikovanju besedil z računalnikom učinkovito uporablja urejevalnike, pregledovalnike, črkovalnike besedil in druga jezikovnotehnološka orodja. (4.5.2.1)

TERMINI

- velika in mala začetnica
- ločila
- pisanje skupaj, narazen, z vezajem
- zapisovanje glasov
- krajšave
- (iz drugih jezikov v slovenščino) prevzete besede in besedne zveze
- deljenje besed
- pravopisna pravila

PRAVOREČJE

CILJI

Dijak:

- : spoznava izreko slovenskega knjižnega jezika (tudi v primerjavi z italijanščino kot prvim jezikom in tujimi jeziki, ki se jih uči);
- : uzavešča razlike med knjižno in narečno izreko.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » med govornim nastopanjem in med formalnim pogovorom (tudi v poklicnih okoliščinah) govori knjižno;
- » izgovori prevzete besede v skladu s pravili slovenske izreke;
- » prepozna razlike med slovensko izreko in izreko italijanščine kot prvega jezika in tujih jezikov.

TERMINI

- izreka
- pravorečna pravila

DOMAČE IN ŠOLSKO BRANJE LITERARNIH DEL

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema branje slovenskih literarnih besedil, ki jih dijaki v celoti preberejo pri pouku ali za domače branje. Dolgo branje pri pouku predstavlja neposreden stik z zahtevnejšim, klasičnim slovenskim literarnim delom, pri katerem potrebuje dijak, katerega prvi jezik ni slovenščina, več učiteljeve podpore in pomoči pri odpravljanju tujosti. Tako brana in obravnavana besedila predstavljajo osnovo za gradnjo literarnega znanja o slovenski književnosti in njenega vrednotenja. Pri branju književnih besedil za domače branje (tudi motivacijsko branje) pa naj bo v ospredju predvsem doživljanje prebranega, vživljanje v literarne svetove in raziskovanje novih književnih svetov. Dijak lahko glede na svoj literarni okus izbira med književnimi besedili s priporočilnega seznama ali po svoji želji, pri čemer se lahko prepusti literarnemu doživetju, uživa v branju in razvija samozaupanje v lastno zmožnost literarnega branja.

V vsakem letniku dijak spozna dve daljši slovenski literarni besedili v celoti:

- » eno prebere samostojno doma po izbiri (lahko iz predlogov v tabeli ob Dodatnih pojasnilih za temo);
- » eno prebere pri pouku po metodi dolgega branja (lahko iz predlogov v tabeli ali katero drugo iz obdobja romantika, med romantiko in realizmom, moderna, 20. stoletje).

Predlogi za dolgo branje (pri pouku)

S. Jenko: Tilka/J. Jurčič: Telečja pečenka	(1. letnik SSI)
F. Prešeren: Krst pri Savici/Sonetni venec	(2. letnik SSI in 1. letnik PTI)
I. Cankar: Kralj na Betajnovi/Za narodov blagor/Podobe iz sanj	(3. letnik SSI in po presoji 2. letnik PTI)
S. Grum: Dogodek v mestu Gogi/Kosmač: Sreča/Tantadruj/po izbiri	(4. letnik SSI in po presoji 2. letnik PTI)

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Predlogi za domače branje

Potopis, npr.:

- M. Tomšič: Šavrinke
- E. Flisar: Popotnik v kraljestvu senc
- S. Porle: Črni angel, varuh moj
- T. Križnar: Nuba: čisti ljudje
- M. Cestnik: Nasmej se mi s poševnimi očmi
- B. Gradišnik: Strogo zaupno na Irskem
- Z. Šeruga: Nekam daleč
- B. Pulko: Po Zemlji okoli Sonca
- P. Škarja: CAMINO - Od suženjstva do svobode
- A. Karlin: Neskončno potovanje

Dnevnik, npr.:

- A. Capuder: Pariški dnevnik
- E. Kocbek: Tovarišija/ Listina
- J. Suhadolc: Nič ne bom rekel, tiho pa tudi ne bom
- S. Zupan: Dnevnik (nore) skulirane sladostrastnice
- N. Zaplotnik: Alpinistični dnevnik

Predlogi za domače branje

Zgodovinsko pripovedništvo, npr.:

- J. Sket: Miklova Zala
- F. Saleški Finžgar: Pod svobodnim soncem
- F. Bevk: Iskra pod pepelom
- I. Sivec: In vedno bodo cvetele lipe

Biografija, npr.:

- A. Rebula: Pastir prihodnosti / Duh velikih jezer
- B. Vurnik: Ivan Cankar: podobe iz življenja
- B. Pahor in C. Battocletti: Nikogaršnji sin
- I. Sivec: Modra vrtnica

Mladinsko pripovedništvo, npr.:

- I. Zorman: V sedemnajstem
- B. Novak: Ninina pesnika dva
- J. Vidmar: Črna vrana
- I. Karlovšek: Gimnazijec
- N. Kodrič: Fronta
- C. Bevk: Božiček v ušesu
- M. Gomboc: Balada o drevesu
- M. Moškrič: Sneg/Čadavec/Ledene magnolije/Sanje o belem štrpedu
- A. Kermauner in S. Vogrinec: Orfejeva lira

Avtobiografija, npr.:

- M. Krese: Vsi moji božiči
- I. Cankar: Moje življenje
- M. Mazzini: Osebnost
- M. Furlan: Imej me rajši od vsega na svetu
- N. Zaplotnik: Pot
- J. Souček: Glej ga, Součka!
- D. Matković: Zakaj ne pišem
- S. Kveder: Tokrat bo drugače
- E. Kobal: Absolutno preveč
- I. Djilas: A si lahko vsaj enkrat tiho
- F. Lainšček: Kurji pastir/Petelinje jajce/Kurja fizika

Fantastično in znanstvenofantastično pripovedništvo, npr.:

- M. Remec: Astralni svetilniki
- V. Pečjak: Adam in Eva na planetu starcev

Kriminalno pripovedništvo, npr.:

- B. Gradišnik: Nekdo drug
- L. Prenner: Neznani storilec
- Ž. Kozinc: Lovci na Rembrandta
- M. Novak: Cimre
- T. Golob: Jezero
- J. Godler: katero koli besedilo

LITERARNO BESEDILO KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

O: bere literarna besedila ali posluša zvočne knjige slovenske književnosti, s čimer vzpostavlja odnos do slovenske kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja;

SC (5.1.2.2 | 1.3.1.1)

O: izraža razumevanje prebranega, zaznava in prepoznava doživljanje prebranega (čustva, misli, vrednote, potrebe, želje, telesne občutke);

SC (3.1.1.1)

O: se s sošolci ali učiteljem pogovarja o svoji bralni izkušnji ob šolskem in domačem branju ter se zaveda, da je doživljanje in razumevanje prebranega pogojeno z izkušnjami, znanjem jezika, bralčevimi vrednotami in drugimi dejavniki;

SC (3.1.1.2)

O: predstavi svojo bralno izkušnjo z domačim branjem in vtise ob literarnem branju ter ovrednoti svoj bralni proces.

SC (3.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » ustno ali pisno izrazi svoje razumevanje, doživljanje in vrednotenje prebranega besedila po metodi dolgega branja;
- » ob interpretaciji literarnega dela smiselno uporabi nekaj strokovnih izrazov;
- » predstavi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje literarnega besedila, prebranega za domače branje, v obsegu najmanj 200 besed.

TERMINI

- literarni žanr

ODZIV NA BRANJE

CILJI

Dijak:

○: zna napisati vodeno interpretacijo ob odlomku iz literarnega dela, spoznanega po metodi dolgega branja;

○: razpravlja o aktualnosti obravnavanih besedil, ob tem razvija spretnosti za učinkovito komunikacijo;

SC (5.2.4.3)

!: v različnih medijih, tudi digitalnem, literarno (po)ustvarja ob obravnavanih literarnih delih.

SC (1.3.3.1 | 1.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » napiše besedilo (vodeno interpretacijo), v katerem predstavi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje literarnega besedila, prebranega za domače branje, v obsegu najmanj 150 besed.

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema obsega slovensko in istrsko slovstveno folkloro kot umetnost govornega/petega jezika oziroma narečij, književna besedila kot rezultat duha dobe (odražajo čas in prostor nastanka) ter ljudsko slovstvo kot nevezano na čas in prostor (številne sočasne različice, vplivi na književna besedila, tudi sodobna, npr. besedila S. Makarovič, M. Tomšiča, N. Štok Vojska).

Obravnava se po eno besedilo iz vsakega sklopa.

Lepa Vida/Rošlin in Verjanko

Marožo pride po svojo pupo/M. Tomšič: Začarana hiša in druge istrske pravljice/N. Štok Vojska: Istrske štorjice/N. Štok Vojska: Zakaj je morje slano
S. Makarovič: Zeleni Jurij/Kolovrat

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

○: razume, kako in kje nastaja slovenska oz. istrska slovstvena folkloro;

SC (1.3.2.1)

○: se zaveda, da se slovstvena folkloro pojavlja v številnih različicah.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» opiše, kdaj in kje so nastala izbrana besedila slovenske, istrske slovstvene folklore;

» ob danih primerih pojasni pojem različice slovenske, istrske slovstvene folklore.

TERMINI

○ slovstvena folkloro ○ istrska slovstvena folkloro ○ različice folklornih besedil

39 Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre | Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre | Slovenščina kot drugi jezik

SLOVENSKO, ISTRSKO LJUDSKO SLOVSTVO KOT FOLKLORNI DOGODEK (UMETNOST GOVORJENEGA IN PETEGA JEZIKA)

CILJI

Dijak:

○: posluša, bere in interpretira besedila slovstvene folklorne ter sodobno slovensko in istrsko književnost s folklornimi motivi/like;

○: opazuje in opisuje folklorne motive, like;

○: intuitivno in/ali zavestno vzpostavlja odnos do slovenske in istrske kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepoznava lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega;

SC (1.3.1.1 | 3.1.1.1 | 3.3.4.2)

I: v folklornem dogodku in situ opazuje odnos med pripovedovalcem/pevcem in naslovnikom ter uživa v ustvarjalnosti.

SC (1.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» obnove besedilo slovenske ali istrske slovstvene folklorne ter besedilo sodobne slovenske ali istrske književnosti s folklornimi motivi/like;

» obravnavano besedilo samostojno interpretira;

» prepozna, poimenuje in opiše folklorne motive/like v sodobni slovenski ali istrski poeziji/sodobni istrski kratki prozi;

» zna razložiti odnos med pripovedovalcem/pevcem ter naslovnikom v folklornem dogodku.

TERMINI

○ ljudska pesem ○ ljudska družinska balada ○ istrsko folklorno besedilo v slovenskem jeziku ○ ljudsko slovstvo ○ ljudska bajeslovna balada ○ bajčna povedka ali bajka ○ legendna povedka ali legenda ○ razlagalna povedka ali zgodovinska povedka ○ folklorni dogodek ○ ljudsko število ○ pomanjševalnica ○ primera ○ ponavljanje ○ dialektizem ○ ljudski motiv ○ ljudski lik

ODZIV NA SLOVENSKO, ISTRSKO SLOVSTVENO FOLKLORO

CILJI

Dijak:

O: aktualizira besedila slovenske in istrske slovstvene folklore;

I: soustvarja folklorni dogodek: pripoveduje slovenske/istrske ljudske pripovedi/poje slovenske in istrske ljudske pesmi (upoštevajoč glasbeni/etnomuzikološki vidik, tudi ob plesni spremljavi); ob tem uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih ter v varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.

SC (1.3.4.1 | 1.3.4.2 | 3.1.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » presodi, ali sta slovenska in istrska slovstvena folklor aktualni še danes, in svojo opredelitev utemelji;
- » pisno oz. ustno komentira ali oceni folklorni dogodek, ki mu je prisostvoval/ga je soustvarjal.

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST OD ZAČETKOV DO 19. STOLETJA

IZBIRNO

OPIS TEME

Srednji vek:

II. Brižinski spomenik

Reformacija in protireformacija:

P. Trubar: En regiŝter ... (Proti zidavi romarskih cerkva)

J. Svetokriški: Na noviga lejta dan

Razsvetljenje:

V. Vodnik: Dramilo/Zadovoljni Krajnc

A. T. Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi/B. Kreft: Kranjski komedijanti

KNJIŽEVNOST V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

🕒 časovno in prostorsko umesti obravnavana polliterarna in literarna besedila, pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanj;

SC (1.3.2.1)

! spoznava temeljne družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobj srednjega veka, reformacije in protireformacije ter razsvetljenstva na Slovenskem;

🕒 pozna poglavitne predstavnike in besedila posameznega obdobja;

🕒 vrednoti pomen obravnavanih literarnih obdobj in smeri glede na zgodovino slovenske književnosti.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» časovno in prostorsko umesti predpisano literarno delo;

» navede poglavitne predstavnike obdobja oz. smeri ter njihova reprezentativna dela;

42 Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre | Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre | Slovenščina kot drugi jezik

- » opiše družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobja oz. smeri ter to prepozna v obravnavanem literarnem besedilu;
- » vrednoti pomen literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri tako, da pojasni, kako vpliva na njegovo individualno in kulturno identiteto;
- » predstavi avtorjevo biografijo in njegov širši opus v povezavi z obravnavanim literarnim besedilom.

TERMINI

- slovenski srednji vek
- pismenstvo
- reformacija/protestantizem
- protireformacija
- razsvetljenstvo

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

○ bere predpisana besedila slovenskega srednjega veka, reformacije, protireformacije in razsvetljenstva ter izraža razumevanje prebranega;

SC (3.1.1.1 | 1.3.1.1)

○ interpretira prebrana besedila, pri tem uporablja strokovne izraze.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predpisana besedila z razumevanjem prebere in obnovi;
- » analizira njihove vsebinske, slogovne in oblikovne posebnosti;
- » smiselno in natančno uporablja strokovne izraze.

TERMINI

- verski in posvetni motivi ◦ pridiga ◦ rokopis ◦ spomin/memoar ◦ eksempel ◦ komedija ◦ komično
- alpska poskočnica

ODZIV NA STAREJŠO SLOVENSKO KNJIŽEVNOST DO RAZSVETLJENSTVA

CILJI

Dijak:

O: aktualizira obravnavana besedila;

I: v različnih medijih (tudi digitalnem) literarno (po)ustvarja obravnavana besedila;

SC (4.3.1.1 | 1.3.4.1 | 5.2.2.1)

O: pisno ali ustno obnovi, razloži vsebino in vrednoti obravnavano besedilo ali obdobje;

I: primerja (raziskuje) slovenske literarne dosežke s sočasnim literarnim dogajanjem v italijanski književnosti;

SC (1.3.2.1)

O: presoja, ali so obravnavana besedila aktualna tudi danes.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **presodi, ali so starejša slovenska besedila do razsvetljenstva aktualna še danes**, in svojo opredelitev utemelji;

» pisno oz. ustno ovrednoti obravnavana besedila in svojo oceno utemelji.

ROMANTIKA, MED ROMANTIKO IN REALIZMOM

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak spozna dve literarni obdobji (slovenska romantika ter med romantiko in realizmom na Slovenskem), bere, interpretira in vrednoti izbrana obvezna besedila ter se nanje na različne načine (kritično in ustvarjalno) odziva. Namen teme je neposredno soočenje z jedrnim literarnim kanonom (kakršna so Prešernova, Jurčičeva, Tavčarjeva besedila), tudi v literarnozgodovinskem kontekstu, vendar je še vedno v ospredju razvijanje dijakove recepcijske zmožnosti ob (jezikovno in slogovno) zahtevnejših besedilih. Vrednotenje se uresniči z medsebojno primerjavo obravnavanih besedil in s primerjavami s sodobnimi slovenskimi ali prevodnimi italijanskimi literarnimi deli (npr. iz obdobja romantike).

Romantika:

F. Prešeren: Slovo od mladosti /Sonetni venec, 1., 7., 8., 15. (mogoče kot dolgo branje v 2. letniku SSI oz. 4. letniku PTI)

F. Prešeren: Krst pri Savici (mogoče kot dolgo branje v 2. letniku SSI oz. 4. letniku PTI)

F. Prešeren: Zdravljica

Med romantiko in realizmom:

A. Aškerc: Mejnik

S. Jenko: Obrazi (V., VII., X.)

J. Jurčič: Deseti brat/Telečja pečenka (mogoče kot dolgo branje v 1. letniku SSI)

S. Jenko: Tilka /Jeprški učitelj (mogoče kot dolgo branje v 1. letniku SSI)

I. Tavčar: Visoška kronika/Cvetje v jeseni

KNJIŽEVNOST V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

○: časovno in prostorsko umesti predpisana književna besedila, pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanj;

SC (1.1.2.2)

○: spozna temeljne družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobj in smeri slovenske književnosti romantike ter obdobja med romantiko in realizmom;

SC (1.3.2.1)

○: pozna poglobitve predstavnike in besedila obravnavanih obdobj in smeri;

46 Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre | Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre | Slovenščina kot drugi jezik

O: vrednoti pomen obravnavanih literarnih obdobj in smeri glede na zgodovino slovenske književnosti.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » časovno in prostorsko umesti predpisano literarno delo;
- » navede poglobitve predstavnikov obdobja oz. smeri ter njihova reprezentativna dela;
- » opiše družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobja oz. smeri ter to prepozna v obravnavanem literarnem besedilu;
- » vrednoti pomen literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri;
- » predstavi avtorjevo biografijo in njegov širši opus v povezavi z obravnavanim literarnim besedilom.

TERMINI

◦ romantika ◦ abecedni spor/črkarska pravda ◦ ilirizem ◦ književnost med romantiko in realizmom na Slovenskem

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

- : bere predpisana besedila slovenske romantike ter obdobja med romantiko in realizmom, izraža razumevanje in doživljanje prebranega;
- : interpretira prebrana besedila, pri tem uporablja strokovne izraze.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predpisana besedila z razumevanjem prebere in obnovi;
- » analizira njihove vsebinske, slogovne in oblikovne posebnosti;
- » smiselno in natančno uporablja strokovne izraze.

TERMINI

◦ elegija ◦ sonet ◦ sonetni venec ◦ stanca ◦ tercina ◦ himna ◦ balada ◦ obraz ◦ roman ◦ novela
značajevka ◦ povest

ODZIV NA ROMANTIKO IN REALIZEM

CILJI

Dijak:

O: aktualizira obravnavana besedila;

I: v različnih medijih (tudi digitalnem) literarno (po)ustvarja obravnavana besedila;

O: pisno ali ustno obnovi, razloži vsebino in vrednoti obravnavano besedilo ali obdobje;

I: oceni povezanost idej v obravnavanih besedilih z lastnimi vrednotami in vrednotami družbe, zlasti v zvezi s trajnostnostjo in družbeno pravičnostjo;

SC (2.1.1.1 | 2.1.2.1)

I: spremlja medijske predelave književnih besedil.

SC (1.3.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» presodi, ali so literarna besedila romantike ter obdobja od romantike do realizma aktualna še danes, in svojo opredelitev utemelji;

» pisno oz. ustno ovrednoti obravnavana literarna besedila in svojo oceno utemelji.

OD MODERNE DO POLOVICE 20. STOLETJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Obdobje od moderne do prve polovice 20. stoletja obsega književnost moderne s Cankarjem, Kettejem, Murnom, Župančičem in nekaterimi drugimi pomembnimi avtorji ter literaturo ekspresionizma, konstruktivizma, socialnega realizma idr. do srede 20. stoletja. Dijak se seznani z osnovnim družbenim, zgodovinskim in kulturnim kontekstom te literature, prednostno pa se pri pouku bere, doživlja, pojasnjuje in vrednoti obravnavana literarna besedila ter se nanje kritično in ustvarjalno odziva.

Obravnava se po eno besedilo iz vsakega sklopa.

Moderna

D. Kette: Na trgu/V. Jeraj: Pesmi

J. Murn: Ko dobrane se mrače/Sneg

I. Cankar: Hiša Marije Pomočnice/Z. Kveder: Misterij žene/I. Cankar: Kostanj posebne sorte/Otroci in starci/Skodelica kave

I. Cankar: Kralj na Betajnovi/Za narodov blagor (predlog za dolgo branje v 3. letniku)

Prva polovica 20. stoletja

S. Kosovel: Slutnja/Pesem št. X/Kons5

S. Grum: Dogodek v mestu Gogi

L. Kuhar – P. Voranc: Samorastniki/M. Kranjec: Režonja na svojem

V. Bartol: Alamut

M. Bor: Srečanje /K. D. Kajuh: Bosa pojdiva, dekle, obsorej/Slovenska pesem

KNJIŽEVNOST V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

- 🕒 časovno in prostorsko umesti predpisana književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanj;
- 📖 spoznava temeljne družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobj in smeri književnosti moderne ter prve polovice 20. stoletja;
- 👤 pozna temeljne predstavnike in literarna besedila obravnavanih obdobj;
- 📊 vrednoti pomen obravnavanih literarnih obdobj in smeri glede na zgodovino slovenske književnosti.

50 Izobraževalni programi srednjega strokovnega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre | Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre | Slovenščina kot drugi jezik

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » časovno in prostorsko umesti predpisano literarno delo;
- » navede poglobitne predstavnike obdobja oz. smeri ter njihova reprezentativna dela;
- » opiše družbeno-kulturne in duhovno-zgodovinske značilnosti obdobja oz. smeri ter to prepozna v obravnavanem literarnem besedilu;
- » vrednoti pomen literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri;
- » predstavi avtorjevo biografijo in njegov širši opus v povezavi z obravnavanim literarnim besedilom.

TERMINI

- moderna ◦ nova romantika ◦ dekadenca ◦ simbolizem ◦ impresionizem ◦ ekspresionizem
- konstruktivizem ◦ socialni realizem ◦ poezija upora

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

- : bere predpisana besedila slovenske moderne in prve polovice 20. stoletja ter izraža razumevanje in doživljanje prebranega;
- : interpretira prebrana besedila, pri tem uporablja strokovne izraze.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predpisana besedila z razumevanjem prebere in obnovi;
- » analizira njihove vsebinske, slogovne in oblikovne posebnosti;
- » smiselno in natančno uporablja strokovne izraze.

TERMINI

- impresija ◦ simbol ◦ ritem ◦ prosti verz ◦ satira ◦ črtica ◦ drama ◦ groteska ◦ ekspresionistična estetika
- moderna balada

ODZIV NA KNJIŽEVNOST MODERNE IN PRVE POLOVICE 20. STOLETJA

CILJI

Dijak:

- : aktualizira obravnavana besedila;
- ! : v različnih medijih (tudi digitalnem) literarno (po)ustvarja obravnavana besedila;
- : pisno ali ustno obnovi, razloži vsebino in vrednoti obravnavano besedilo ali obdobje.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » presodi, ali so literarna besedila moderne in prve polovice 20. stoletja aktualna še danes, in svojo opredelitev utemelji;
- » pisno oz. ustno ovrednoti obravnavana literarna besedila in svojo oceno utemelji.

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST DRUGE POLOVICE 20. IN 21. STOLETJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Obravnava se po eno besedilo iz vsake vrstice.

J. Menart: Croquis, Nežnost v mraku/K. Kovič: Južni otok

I. Minatti: Nekoga moraš imeti rad / T. Pavček: Pesem o zvezdah

D. Zajc: Veliki črni bik /Črni deček/G. Strniša: Večerna pravljica

T. Šalamun: Himna svetovne odgovornosti /Gobice

F. Lainšček: Ne bodi kot drugi/S. Makarovič: Odštevanka/Romanca o žabah

A. Šteger: 10 prošelj za lahko noč

C. Kosmač: Tantadruj/Sreča (mogoče kot dolgo branje v 4. letniku SSI oz. 2. letniku PTI)

M. Tomšič: Vruja

A. Blatnik: Električna kitara

P. Glavan: Anton/Pravzaprav (iz zbirke Gverilci)/M. Krese: Vsi moji božiči

D. Jančar: Veliki briljantni valček/M. Zupančič: Vladimir/T. Mislej: Naše skladišče

KNJIŽEVNOST V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

● časovno in prostorsko umesti obravnavana literarna besedila, pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanj;

SC (1.3.2.1)

! spoznava temeljne družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobj in smeri slovenske književnosti druge polovice 20. in 21. stoletja;

● pozna poglobitve predstavnike in besedila obravnavanih obdobj in smeri;

● vrednoti pomen obravnavanih literarnih obdobj in smeri glede na zgodovino slovenske književnosti.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » časovno in prostorsko umesti predpisano literarno delo;
- » navede pogloblitne predstavnike obdobja oz. smeri ter njihova reprezentativna dela;
- » opiše družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti obdobja oz. smeri ter to prepozna v obravnavanem literarnem besedilu;
- » vrednoti pomen literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri;
- » predstavi avtorjevo biografijo in njegov širši opus v povezavi z obravnavanim literarnim besedilom.

TERMINI

◦ intimizem ◦ eksistencializem ◦ modernizem ◦ postmodernizem

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

○: bere predpisana literarna dela druge polovice 20. in 21. stoletja ter izraža svoje razumevanje in doživljanje prebranega;

SC (1.3.1.1)

○: interpretira prebrana besedila, pri tem uporablja strokovne izraze;

SC (1.1.5.1)

○: intuitivno ali zavestno vzpostavlja odnos do slovenske kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepoznava lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega.

SC (1.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» predpisana besedila z razumevanjem prebere in obnovi;

» analizira njihove vsebinske, slogovne in oblikovne posebnosti;

» smiselno in natančno uporablja strokovne izraze.

TERMINI

◦ intimizem ◦ svobodni verz ◦ brezosebni lirski subjekt ◦ kratka zgodba ◦ moderni roman

ODZIV NA SODOBNO SLOVENSKO KNJIŽEVNOST

CILJI

Dijak:

- : aktualizira obravnavana besedila;
- !: v različnih medijih (tudi digitalnem) literarno (po)ustvarja obravnavana besedila;
- : pisno ali ustno obnovi, razloži vsebino in vrednoti obravnavano besedilo ali obdobje.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » presodi, ali so literarna besedila moderne in prve polovice 20. stoletja aktualna še danes, in svojo opredelitev utemelji;
- » pisno oz. ustno ovrednoti obravnavana literarna besedila in svojo oceno utemelji.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE IN BESEDILNE SKUPINE

Bešter, M. (2011). Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 56 (3/4), 111–130.

Bone, J., Cencič, M., Ferme, J., Gaber, S., Golob, N., idr. (2023). *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (ur.). (2013). *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*.

Holcar Brunauer, A. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. 2. dopolnjena izd., 1. dotis k 1. natisu. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: opredelitev in gradniki*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 69 (3), 45–60.

Marentič Požarnik, B. (2018). *Psihologija učenja in pouka: od poučevanja k učenju*. DZS.

Pečjak, S., Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Plešec Gasparič, R., Valenčič Zuljan, M., Kalin, J. (2020). Obrnjeno učenje in poučevanje kot priložnost za inovativno in prožno izvajanje učnih oblik v visokošolskem izobraževanju. *Journal of Elementary Education* 13, 51–80.

Vogel, J. (2021). Kritična sporazumevalna zmožnost – osrednji koncept sodobnega pouka prvega jezika. *Jezik in slovstvo*, 66 (1), 3–15.

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE, RAZUMEVANJE IN TVORJENJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A.,

Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: opredelitev in gradniki*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Vogel, J. (2022). Razvijanje strategij kritičnega branja pri pouku prvega jezika. V A. Žbogar (ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (str. 9–16). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

Šekli, M. (2022). Slovenski jezik v prostoru in družbi: predstavitev izbranih pojmov. V B. Krakar - Vogel (ur.), *Kar je, beži: Zoranu Božiču v spomin: ob prvi obletnici smrti dr. Zorana Božiča, literarnega zgodovinarja, prešernoslovca, profesorja in publicista* (str. 107–118). Slavistično društvo.

JEZIKOVNE ZVRSTI

Ahačič, K. (2024). Zvrstnost. V *Slovnica na kvadrat: slovenska slovnica za srednjo šolo* (3., dopolnjena izd.). Rokus Klett. 199.

Ahačič, K. (2024). Slovnice vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovno učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69 (3), 9–28.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

Ahačič, K. (2024). Zakaj in kako je potrebno obravnavati zgodovino slovenskega jezika pri pouku slovenščine v srednji šoli. V *Jezik in književnost v spreminjanju* (str. 233–236).

Šekli, M. (2021). Notranja in zunanja zgodovina slovenskega jezika v srednjem veku (ok. 550–1550). V M. Šekli, L. Rezoničnik (ur.), *Slovenski jezik med slovanskimi jeziki. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 31* (str. 187–227). Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Šekli, M. (2024). Začetek oblikovanja slovenskih pokrajinskih knjižnojezikovnih različin v 18. stoletju. V J. Jožef - Beg, M. Hočevar, N. Kičnik (ur.), *Jezik in književnost v spreminjanju. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 34* (str. 253–282). Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Vukotič, J., Gorenc, B. (2022). *Reformatorji v stripu ali kako smo Slovenci dobili prvo res doooooolgo knjigo (in eno krajšo, ki je opisala, kako pišemo)*. Škratelj.

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

Pečjak, S. (2022). Psihološka perspektiva učinkov digitalizacije na procese branja in učenja pri ljudeh. V A. Žbogar (Ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (str. 61–68). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

Vuorikari, R., Kluzer, S., Punie, Y. (2023). *DigComp 2.2: Okvir digitalnih kompetenc za državljane. Z novimi primeri rabe znanja, spretnosti in stališč*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

Černivec, M. (2018). Uresničevanje dopolnjenega komunikacijskega modela pri obravnavi slovničnih tem v gimnaziji. *Jezikovni zapiski*, 24 (2), 69–79.

Ahačič, K. (2024). *Slovnica na kvadrat: slovenska slovnica za srednjo šolo* (3. dopolnjena izd.). Rokus Klett.

Ahačič, K. (2024). Slovnične vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovu učnih načrtov.

Vogel, J. (2016). *Predavanja pri predmetu Didaktika slovenskega jezika*. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Vogel, J. (2015). Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo*, 60 (3–4), 173–183.

Gomboc, M. (2024). *Slovenščina: po korakih do odličnega znanja* (3. ponatis, str. 267). Mladinska knjiga.

SKLADNJA

Smolej, M. (2022). Obravnava skladnje pri pouku slovenščine. V M. Smolej (ur.), *Skladanje. Izbrana poglavja iz skladnje slovenskega jezika* (str. 145–156). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

PRAVOREČJE

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

DOMAČE IN ŠOLSKO BRANJE LITERARNIH DEL

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: opredelitev in gradniki*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kerndl, M. (2021). *Sodoben pouk (književnosti) in razlike med učenci*. BoMa.

Žbogar, A. (2021). (Meta)kognitivno-kritično šolsko branje književnosti. *Pedagoška Obzorja*, 36 (3-4), 69–80.

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

Babič, S., Žbogar, A. (Eds.). (2019). Tematska številka Jezika in slovstva: Slovensko ljudsko slovstvo in antična književnost. *Jezik in slovstvo*, 64 (2).

Golež Kaučič, M. (2023). *Ljudsko in umetno – dva obraza ustvarjalnosti*. Založba ZRC.

Ivančič Kutin, B. (2024). Celostna obravnava slovstvene folklorne v šoli: besedilo s kontekstom in teksturo v izkustvenem pouku in situ. *Jezik in slovstvo*, 69 (3), 165-180.

Ivančič Kutin, B., Kropej Telban, M. (2021). Lokalne pripovedi z Bistriškega Pohorja med kulturno dediščino in literarizacijo. *Traditiones*, 50 (1), 173–194.

Koritnik, B. (2008). Kako omogočiti mladim stik s slovstveno folkloro v urbanem okolju.

Kumer, Z. (ur.). (1970–1981). *Slovenske ljudske pesmi I–II. Slovenske ljudske pesmi III–V*. Slovenska matica, Založba ZRC SAZU.

Stanonik, M. (2004). Slovstvena folkloristika. Med jezikoslovjem in literarno vedo. ZRC.

Štrekelj, K. (1895–1923). *Slovenske narodne pesmi, I–IV*. Slovenska matica.

ODZIV NA SLOVENSKO, ISTRSKO SLOVSTVENO FOLKLORO

Ivančič Kutin, B. (2019). Tematske poti in drugi izkustveni didaktični pristopi pri obravnavi folklornih besedil v osnovni šoli. *Jezik in slovstvo*, 64 (2), 95–108.

Ivančič Kutin, B., & Kropej Telban, M. (2021). Lokalne pripovedi z Bistriškega Pohorja med kulturno dediščino in literarizacijo. *Traditiones*, 50 (1), 173–194.

Ivančič Kutin, B. (2022). *Bovške pripovedi na licu mesta: vodnik in priročnik za spoznavanje lokalnega pripovednega izročila*. Buška izba, Kulturno društvo Golobar.

ROMANTIKA, MED ROMANTIKO IN REALIZMOM

Debeljak, R. (2021). Prešernova poezija v osnovni šoli. V *Slovenska poezija* (str. 319–326).

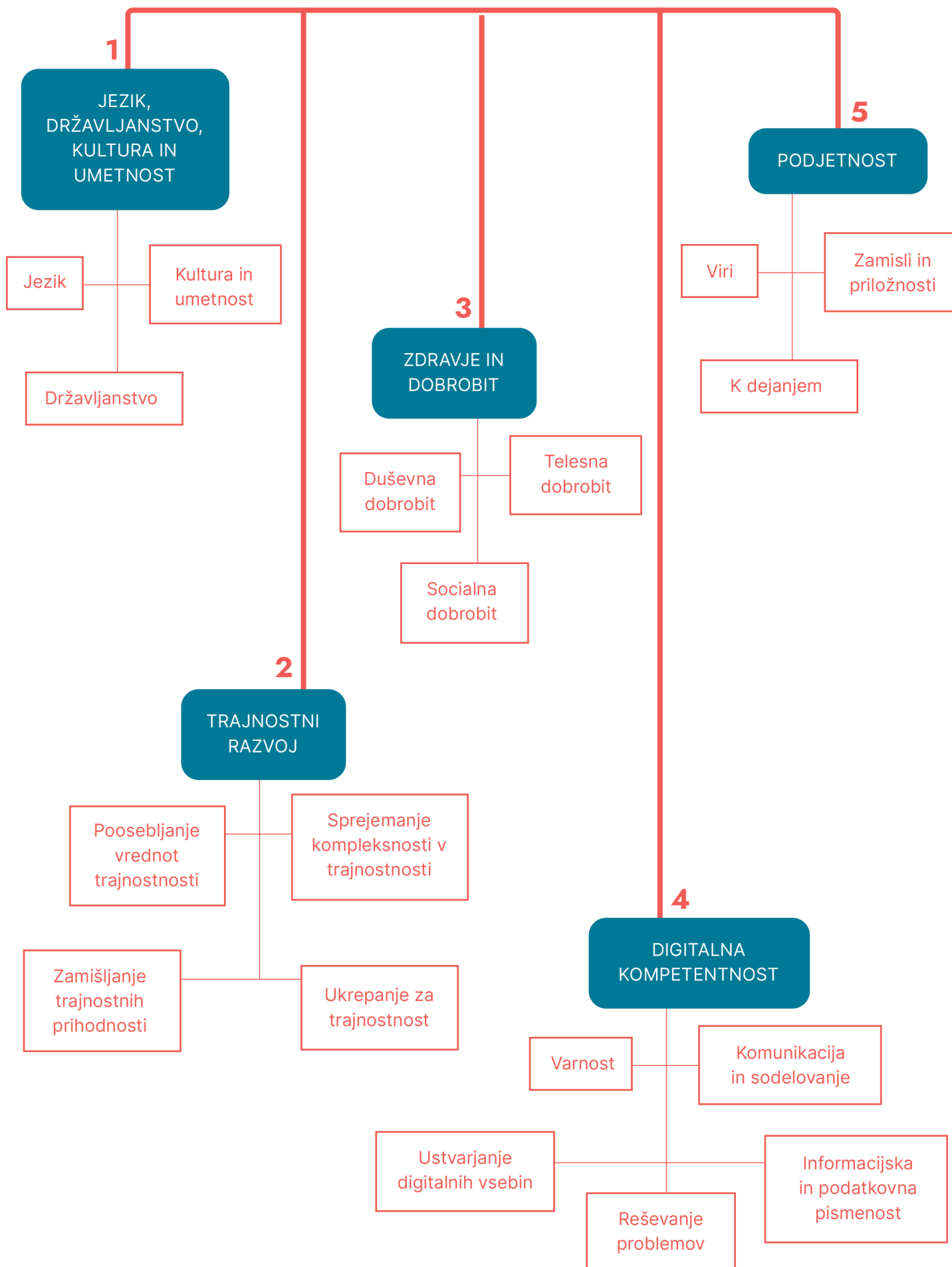
Žbogar, A (2014): Literarno branje in mladostniki. *Recepcija slovenske književnosti*. Obdobja 33. Filozofska fakulteta. 551–557.

Žbogar, Alenka (ur.). *Branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: 58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: 4. –15. 7. 2022. 1. natis*. Založba Univerze, 2022.

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznava raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljijsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednosti zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.